

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

Bartholomaei Ugolini Ex Monte Scvtvlo Diœcesis Ariminen. Ivriscons. Ac
Barbiani Archipresbyteri De censuris, atque acsibus Romano Pontifici
reseruatis. Pars Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

BARTHOLOMAEI V GOLINI

EX MONTE SCVTVLO

Diocesis Ariminen.

IVRISCONS. AC BARBIANI

Archipresbyteri De censuris, atque casibus

Romano Pontifici reseruatis.

P A R S P R I M A.

S V M M A.

1 *Proposuitum auctoris in hoc opere quodnam sit.*

Generatim de censuris eccl. id est de excommunicatione tam maiori, quam minori, necnon de suspensione, atque interdicto superioribus annis tractavi, in lucemque tractatum ipsum edidi: nunc mihi agendum proposui de censuris eisdem speciatim, & primum de ijs, quarum absolutio Romano Pontifici reseruata est, deinceps de alijs ob rationes in prooemio allatas, verum, quod censuræ, de quib. primo mihi agendum est, partim per sententiam feruntur, partim per ius, seu iure ipso, & in ijs, que per sententiam, principem locum obtinent, quæ feria V. maioris hebdomadæ per litteras promulgantur (generatioribus enim sunt, & diuturniores) ob eam rem de his prius, & vt nouissime a Clemente V III. per suas litteras latae sunt, agamus. Id quod vt dilucidius fiat, litteras ipsius proponamus, sed in hac prima parte prooemium, in secunda censuras ipsas: in postrema tractationem absolutionis earum. Prooemium igitur hoc est.

LITTERAE PROCESSVS
S. D. N. D. CLEMENTIS
PP. VIII. LECTAE DIE

Cœnæ Domini Anno 1598.

Clemens Episcopus Seruus Seruorum Dei ad
perpetuam rei memoriam.

Historialis Romani Pontificis vigilantia, & sollicitudo cum in omni christiana Reipublica pace, & tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assidue versatur, tum potissimum in Catholicae fidei sine qua impossibile est placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conseruanda maxime elucet: nimirum, vt fideles Christi non sint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinae in nequitia hominum ad circumuentionem erroris, sed omnes occurrant in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque se in huius vitæ societate, & communioneladant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat, sed potius in vinculo charitatis conuincti; tanquam vnus corporis membra suo Christo capiti; eiusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri successore à quo totius Ecclesiae vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice sic præsentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque Beatitudine perfruan-

tur.

tur. Ob quas sanè causas Rom. Pontifices prædecessores nostri hodierna die, quæ anniuersaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnitas est, spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria iustitiæ arma per ministerium Summi Apostolatus ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueuerunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quam fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iustitiam Deo Auctore tueri, vetustum, & solemnem hunc morem sequentes. Excommunicamus, &c.

De diuisione huius Bullæ, & quid in singulis eius partibus agatur. Cap. I.

S V M M A.

I. Bulla hæc in tres partes diuiditur, & quid in una quaque agatur.

Quoniam Bulla hæc in duas primarias partes diuiditur, in præmium, & tractationem, quæ tractatio incipit ibi. Excōicamus, & anathematizamus, tractatio autē in alias duas primarias partes subdividitur, quarū posterior incipit ibi, volētes, siō rem hanc totam in tres partes diuisimus, in quarū prima generatim de quibusdā ad totā Bullā pertinentibus agimus, & quōnes plures dissoluim⁹, in altera censuras per hanc Bullā latas ea rōne, quā in præmio diximus, explicamus, in tertia de absolute harū censurarū, necnō de aliis quibusdā ad Bullā pertinentibus tractamus. De his oīb. igitur sigillatim, & prius de prima

parte agamus, quæ ut dilucidius sit, res, quæ in hoc capite explicabuntur, recensebimus. Deinde in Capita eas distributas explicabimus.

Primum igitur explicabitur, cur litteræ huiusmodi Bulla dicantur, & cur Bulla Cœnæ Domini.

Deinde, quamobrem promulgentur.

Tertio, quando promulgentur, & quibus ceremoniis.

Quarto, quis primo eas promulgauerit.

Quinto, an mutantur.

Sexto, an ex quo singulis annis promulgantur, toties excommunicatio iteretur, & nouis excommunicationibus afficiantur, eam offendentes.

Septimo, an a iure vel ab homine sint, idest, an sententiæ, legesve sint.

A 2 Osta-

Octauo, an offendens plura capita huius Bullæ in plures excommunicationes incidat.

Nono, an Bulla hæc afficiat infideles.

Decimo, an afficiat omnes christianos, & quo iure Romanus Pontif. id faciat.

Vndecimo, an vniuersitatem afficiat.

Duodecimo, an afficiat consilium, fauoremve præstantem ijs, qui delicta per Bullam prohibita committunt.

Decimotertio, quando Bulla hæc obliget.

Decimoquarto, an afficiat probabiliter eam ignorantes.

Decimoquinto, an si notoriū sit quem delictum aliquod commisisse ex ijs, quæ per Bullam hæc prohibentur, notorium etiam sit ipsum excommunicatum esse a deo, vt vitare eū debeamus, esto denunciatus non sit.

Decimosexto, ea verba, Excommunicamus, & Anathematizamus, quid significant, & an inter se differant.

Decimoseptimo, quis auctor huius Bullæ sit. Hæ igitur quæ sunt, quas singulas suo capite, & prius primam declarabimus.

De hisce litteris, cur Bulla Cænae Domini dicantur. Cap. II.

S V M M A.

1 Bullæ nomen quid significet, & in quâ

partem hic accipiatur.

2 Bulla hæc cur Cænae Domini Bulla nominetur.

3 Bulla hæc quibus temporibus promulgari olim consuevit.

Quo ad primam quæstionem igitur, cur hæc litteræ Bulla dicantur, & cur Bulla Cænae Domini, antequam eam dissoluamus, explicandum prius est nomē hoc

1 Bulla, quid significet. Bulla igitur quatuor significat. Primum, ac

proprie insigne quoddam triumphantium ad cordis formam factū, quod in triūpho Romani gerebant inclusis quibusdam in eo,

quibus contra inuidiam se tutos existimabant. Significat etiam ornamenta quædam. Tertio, plumbū,

quod appenditur litteris apostolicis, in quo capita Sæctorum Apostolorum Petri, & Pauli impressa

sunt, in quam sententiam accipitur in c. licet, ibi, vt falsa Bulla falsis litteris apponatur, de cri. fals.

Significat demū litteras apostolicas, quæ ideirco sic nominantur, quoniam plumbo ornantur, & ip

sis pro signo appenditur, in quo, vt dixi, capita Apostolorum impressa sunt. Hoc præmisso in hanc

postremā sententiā hic accipitur, si pro litteris Apostolicis, nomine sumpto à plumbo illis appenso,

quod Bulla nominatur, eo quod sæpius litteræ Apostolicæ eo signo muniri solēt, & sicut aliæ litteræ,

ita hæc signo appposito vim habet, vt tradunt DD. ac Ias. in l. admo

nendi.

nēdi. in repet. num. 91. ff. de iure iuran. & facit ca. post cessionem, & ibi Canonistæ de probat. Quare & litteræ etiam dicuntur, vt in initio huius Bullæ habetur, atque sic tradidit Rebuff. in sua Prax. benefi. in explanatione Bullæ Cænæ Domini, art. 4. in verb. Bullarum, & in Bullæ nouæ declaratione, in tertia parte signaturæ, vbi declarat, quibus prædita qualitatibus esse Bulla debeat, & sequitur Iac. de Graff. lib. 4. deci. c. 18. numero 3. versicul. Ad secundam. Ex quo igitur Bulla Apostolicæ litteræ dicuntur, iam quæstionem dissoluimus, cur Cænæ Domini Bulla non minetur.

2 Bulla ꝑ Cænæ Domini ergo hæ litteræ dicuntur, quoniam in die iouis sancto, quo tēpore Christus Dominus postremam illam venerandamque cænā cum suis discipulis habuit, publicantur, & promulgantur, vt colligitur ex Gloss. Clem. 1. in verb. Solemnes, & in ver. Generales. de iudic. & vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 52. ver. Quarto no. & vt habetur in præfatione harum litterarum, seu huius Bullæ, & vt ego obseruatum vidi, Romæ dum essem, quo tempore S. Iacintus in Sanctorum numerum à Clemente VIII. adscriptus est.

3 Olim vero ꝑ tribus temporibus processus huiusmodi promulgari consuevit, scilicet die iouis sancti, & die Ascensionis, & die dedicationis Basilicæ Sanctorum Petri,

& Pauli, vt ait Gloss. in cit. Clem. 1. in ver. Solemnes. de iud. Sed de quæstione hæc satis, ad aliam veniamus.

De Bulla Cænæ Domini, cur singulis annis promulgetur.

Cap. III.

S V M M A.

I Bulla hæc idcirco singulis annis promulgatur, ut Christi fideles uniuersi in officio contineantur.

I **A**ltera quæstio est, ꝑ quam ob rem Bulla hæc, & hæ litteræ singulis annis promulgentur. Ratio ea est, vt Christi fideles oēs in officio contineantur, nam cū Ecclesia unum corpus sit, vt ait Apol. ad Eph. capit. 4. & huius corporis vnum caput Christus Dominus in Cælo sit, vnum in terris eius Vicarius Romanus Pont. vt habetur in Extrauag. unā sanctam. de maior. & obed. ideo, ne vnitas hæc lædatur, sed vna sit fides, vnum corpus, & vnū caput, & sic fides vna, pax sancta, charitas vera inter fideles seruentur, his litteris Romanus Pontif. Christi Domini Vicarius delicta quædam grauissima, quibus fidei puritas impediri, vnitas diuidi, charitas tolli possit, coercere penis propositis, studet, atque elaborat, vt optimè ex præmio harum litterarum habetur, bellissimè declaratur. At planè dū hæreticos anathemate ferit at

A 3 que

que excōmunicatione, quid aliud tunc se velle significat, quam vt in fide vna Christi fideles vniuersi uiuant? Dum itidem eisdem pœnis schismaticos, apostatasque prosequitur, quid aliud se velle indicat quam, ne Ecclesiæ vnitas tollatur? Dum denique eisdem armis contra libertatem Ecclesiasticam impediētes inuehitur, in eosque, qui oneribus grauiſſimis populos afficiunt grauiter lædūt, quid aliud studet, quam vt charitatem tueatur? Hæ igitur causæ sunt, quamobrem hæ litteræ ab vniuersis Rom. Pontificibus promulgantur, hæ quamobrem singulis annis tanta maiestate renouantur, vt scilicet, ex quo tanta res agitur, ea firmitus hominum memoriæ inhæreat, Bullæ huius iterata publicatione, argumen. I. Ballista. ff. ad Trebell. Sed de hoc satis, ad alia tranſeamus.

*De Cerimonijs, quæ adhibentur, dum
Bulla hæc promulgatur.
Cap. IV.*

S V M M A.

† Romano Pon. presente Bulla hæc promulgatur ceremonijs quibusdam adhibitis.

Tertia quæstio est, quando Bulla hæc promulgetur, sed quoniam in secundo Capite id explicauimus, vbi quamobrem Bulla Censuræ Domini diceretur, exposui-

mus, ob eam rem hoc omisso, breuiter quibus ceremonijs promulgetur, aperiamus.

† Pontifex Max. † igitur in die iouis sancto diuinis de more in Palatio pontificio celebratis, pontificiis vestibus indutus, & diademate ex triplici corona constructo capiti imposito decoratus, præcedentibus Cardinalibus quam plurimis pontificiis vestibus indutis, in sella serico panno obrizo, aureisq. Bullis expolita maiestate quadam ad Xystum, & porticum Basilicæ Sancti Petri, vnde ab vniuerso populo conspici potest vehitur: vbi eo sedente, duo Cardinales alter latina lingua, alter nostrati alta voce has litteras recitant, cereo accenso ante Pontificem stante. Quibus litteris recitatis, Romanus Pont. ad detestandos, qui contra eam Bullam venerint, in vulgus cereum dictum projicit, & hoc facto inde discedit. Hæc summa breuis est ceremoniarum, quæ fiunt, dum hæ litteræ promulgantur, quæ partim etiam adhibentur, dū excommunicationes ab aliis inferioribus proferuntur, vt declarauimus in Tractatu nostro de Censuris Tab. 2.

*De tempore quo Bulla hæc promulgari
cepta est. Cap. V.*

S V M M A.

† Tempus, quo Bulla hæc promulgari cepta est, non omnino scitur.

Quarta quæstio est, quando Bulla huiusmodi promulgari cepta est, in qua quæstione Sot. dist.

dist. 22. quæst. 2. artic. 3. conclus. 5. lib. 4. ait Bullam huiusmodi antiquam non esse, sed anno 1420. sub Martino Quinto publicari ceptam esse, idem sensisse videtur Nauarr. in ca. ita quorundam. nota. 1. 1. nu. 23. de iudæ. & Iacob. de Graff. lib. 4. decis. cal. consc. capit. 18. nume. 3. Hanc opinionem reprobatur Ioã. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapolitana lib. 3. capit. 1. in fine. Et hoc ob eam rationem, quoniã ante Martinum Quintum Clementinæ constitutiones a Clemente Quinto late emanarunt, in quibus Bullæ huius mentio fit, vt habetur in Clemen. 1. iunct. Gloss. in ver. Solemnes, & in verb. Generales de iud. ibi enim mentionem facit Clemens V. solemnium dierum, in quibus Romani Pontifices processus generales facere consueuerunt. Gloss. igitur hæc interpretans ait hos dies esse diem iouis hebdomadæ sanctæ, & diem Ascensionis, & diem dedicationis Basilicarum Petri, & Pauli. Processus autem generales hos esse contra hæreticos, eorum credentes, & contra portantes Sarracenis merces, & contra huiusmodi. Ex quibus uerbis Glo. apparet Bullam hanc ante Martinum promulgari consueuisse, nam Clemens V. Clementinarum auctor fuit anno 1305. Martinus V. vero anno 1417. vt habetur in Cathalogo Romanorum Pont. nuper impresso.

¶ Quid ergo concludendum. ¶ Ego sic distinguendum censeo. Aut

quærimus, an casus, qui in Bulla sunt, a iure antiquo prohibiti sint, & multos prohibitos sine dubitatione fuisse concludendum est, vt de hæreticis habetur in ca. excommunicamus. 1. & 2. de hæretic. in antiq. de deferentibus ad hostes prohibita. in ca. ita quorundam. de iudæ. de romipetis in ca. si quis romipetas. 24. quæst. 3. de aliis in capit. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & in cap. quoniam, de immunit. Eccl. lib. 6. Aut quærimus, quando per Bullam, & per litteras huiusmodi prohiberi ceperunt, & multo post id factum fuisse censeo, sed quo tempore, a nemine pro certo habetur, vt ex dictis patet. Et sanè, quod quæstio hæc parum utilitatis affert, ob eam rem non grauis iactura fit, si id ignoretur, atque idcirco de hoc satis, ad alia transeamus.

De Bullæ huius mutatione.

Cap. VI.

S V M M A.

I Bulla hæc aliquando, sed in paucis mutatur.

I Quinta quæstio est ¶ an Bulla hæc mutetur. i. an casus alii ad eam addantur, ex eave, qui sunt, ammoveantur. Et in hac quæstione breuiter concludendum est, quoniam in arbitrio Romani Pontif. id positum est, pro temporum ratione, ac rerum necessi-

A 4 tate

que excōmunicatione, quid aliud tunc se velle significat, quam vt in fide vna Christi fideles vniuersi uiuant? Dum itidem eisdem pœnis schismaticos, apostatasque prosequitur, quid aliud se velle indicat quam, ne Ecclesiæ vnitas tollatur? Dum denique eisdem armis contra libertatem Ecclesiasticam impediētes inuehitur, in eosque, qui oneribus grauiſſimis populos afficiunt grauiter lædūt, quid aliud studet, quam vt charitatem tueatur? Hæ igitur causæ sunt, quamobrem hæ litteræ ab vniuersis Rom. Pontificibus promulgantur, hæ quamobrem singulis annis tanta maiestate renouantur, vt scilicet, ex quo tanta res agitur, ea firmitus hominum memoriæ inhæreat, Bullæ huius iterata publicatione, argumen. I. Ballista. ff. ad Trebell. Sed de hoc satis, ad alia tranſeamus.

*De Cerimonijs, quæ adhibentur, dum
Bulla hæc promulgatur.
Cap. IV.*

S V M M A.

† Romano Pon. presente Bulla hæc promulgatur cerimonijs quibusdam adhibitis.

Tertia quæstio est, quando Bulla hæc promulgetur, sed quoniam in secundo Capite id explicauimus, vbi quamobrem Bulla Censuræ Domini diceretur, exposui-

mus, ob eam rem hoc omisso, breuiter quibus cerimonijs promulgetur, aperiamus.

† Pontifex Max. † igitur in die iouis sancto diuinis de more in Palatio pontificio celebratis, pontificiis vestibus indutus, & diademate ex triplici corona constructo capiti imposito decoratus, præcedentibus Cardinalibus quam plurimis pontificiis vestibus indutis, in sella serico panno obrizo, aureisq. Bullis expolita maiestate quadam ad Xystum, & porticum Basilicæ Sancti Petri, vnde ab vniuerso populo conspici potest vehitur: vbi eo sedente, duo Cardinales alter latina lingua, alter nostrati alta voce has litteras recitant, cereo accenso ante Pontificem stante. Quibus litteris recitatis, Romanus Pont. ad detestandos, qui contra eam Bullam venerint, in vulgus cereum dictum projicit, & hoc facto inde discedit. Hæc summa breuis est cerimoniarum, quæ fiunt, dum hæ litteræ promulgantur, quæ partim etiam adhibentur, dū excommunicationes ab aliis inferioribus proferuntur, vt declarauimus in Tractatu nostro de Censuris Tab. 2.

*De tempore quo Bulla hæc promulgari
cepta est. Cap. V.*

S V M M A.

† Tempus, quo Bulla hæc promulgari cepta est, non omnino scitur.

Quarta quæstio est, quando Bulla huiusmodi promulgari cepta est, in qua quæstione Sordani dist.

dist. 22. quæst. 2. artic. 3. conclus. 5. lib. 4. ait Bullam huiusmodi antiquam non esse, sed anno 1420. sub Martino Quinto publicari ceptâ esse, idem sensisse videtur Nauarr. in ca. ita quorundam. nota. 1. 1. nu. 23. de iudæ. & Iacob. de Graff. lib. 4. decis. cal. consc. capit. 18. nume. 3. Hanc opinionem reprobât Ioâ. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapolitana lib. 3. capit. 1. in fine. Et hoc ob eam rationem, quoniã ante Martinum Quintum Clementinæ constitutiones a Clemente Quinto late emanarunt, in quibus Bullæ huius mentio fit, vt habetur in Clemen. 1. iunct. Gloss. in ver. Solemnes, & in verb. Generales de iud. ibi enim mentionem facit Clemens V. solemnium dierum, in quibus Romani Pontifices processus generales facere consueuerunt. Gloss. igitur hæc interpretans ait hos dies esse diem iouis hebdomadæ sanctæ, & diem Ascensionis, & diem dedicationis Basilicarum Petri, & Pauli. Processus autem generales hos esse contra hæreticos, eorum credentes, & contra portantes Sarracenis merces, & contra huiusmodi. Ex quibus uerbis Glo. apparet Bullam hanc ante Martinum promulgari consueuisse, nam Clemens V. Clementinarum auctor fuit anno 1305. Martinus V. vero anno 1417. vt habetur in Cathalogo Romanorum Pont. nuper impresso.

¶ Quid ergo concludendum. ¶ Ego sic distinguendum censeo. Aut

quærimus, an casus, qui in Bulla sunt, a iure antiquo prohibiti sint, & multos prohibitos sine dubitatione fuisse concludendum est, vt de hæreticis habetur in ca. excommunicamus. 1. & 2. de hæretic. in antiq. de deferentibus ad hostes prohibita. in ca. ita quorundam. de iudæ. de romipetis in ca. si quis romipetas. 24. quæst. 3. de aliis in capit. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & in cap. quoniam, de imunit. Eccl. lib. 6. Aut quærimus, quando per Bullam, & per litteras huiusmodi prohiberi ceperunt, & multo post id factum fuisse censeo, sed quo tempore, a nemine pro certo habetur, vt ex dictis patet. Et sanè, quod quæstio hæc parum utilitatis affert, ob eam rem non grauis iactura fit, si id ignoretur, atque idcirco de hoc satis, ad alia transeamus.

De Bullæ huius mutatione.

Cap. VI.

S V M M A.

¶ Bulla hæc aliquando, sed in paucis mutatur.

¶ Quinta quæstio est ¶ an Bulla hæc mutetur. i. an casus alii ad eam addantur, ex eave, qui sunt, ammoveantur. Et in hac quæstione breuiter concludendum est, quoniam in arbitrio Romani Pontif. id positum est, pro temporum ratione, ac rerum necessi-

A 4 tate

rate in aliquibus, aliquando mutari, & ad eam etiam aliquid aliquando addi, vt id conspici potest ex Bulla Gregorii xiiij. quam interpretatur Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 54. quæ in aliquibus non conuenit cum Bulla Clementis VIII. quam interpretandam nos sumpsimus, quamuis in pluribus temper conueniat, vt colligitur ex eisdem Bullis, & ex Bulla Pauli i r r. quam refert Rebuff. in Prax. benef. vbi eam declarat, & probatur in extrauag. Et si dominici gregis. de peniten. Hæc autem sunt ea, quæ pertinent ad hæreticos, ad libertatem Ecclesiasticam, & id generis. Quare interpretatio vnius & ad aliarum cognitionem pertinet. Et de quæstione hac itidem satis.

De Bulla hac, an sit lex, vel sententia.
Cap. VII.

S V M M A.

I Censuræ latæ per hanc Bullam an sint a iure, vel ab homine.

Sexta quæstio est, † an excommunicationes, & censuræ per hanc Bullam latæ ab homine, a iure sint, Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de excommunicatione c. 16. & Mart. Alfö. de Viuald. in Candelabro pa. 2. in explicatione huius Bullæ in §. volentes, a iure ipsas esse existimant. Primo, quoniam mortuo Ro-

mano Põntifi. non extinguuntur, sed durant, donec alii processus fiant, vt habetur in Bulla, ergo a lege sunt, nam legislatoris morte leges non extinguuntur. c. fi. de off. leg. & l. leges, & constitutiones, C. de le. Hæc ratio mihi non quadrat, nam Bulla hæc non sua natura perpetua est, sed quoniam id Pontifex cauit; id quod hinc patet, quoniam ante Pium V. extinguebatur cum ipso Romano Pontif. sed ipse deinceps, & alii successores, quo in officio fideles Christiani continerentur, & vt post mortem duraret, sanxerunt, non igitur ratio hæc quicquam facit. Secundo probatur horum opinio hac ratione, Bulla hæc respicit futurum tempus, contra enim eos censure fert, qui delicta per ipsam prohibita fecerint, at in futurum prospicere proprium legis est, cap. cognoscentes, & c. fi. de consti. sententia vero non vtiq; ergo Bulla hæc lex, & non sententia est. Hæc ratio etiam mihi non probatur, nec vera est, nã generales sententiæ pro futuris etiam feruntur, vbi ratio id suadet, arg. c. a nobis, c. de sent. excom. & ca. Romana. §. caueant. eo. lib. 6. & vt id asseruit Couar. in c. alma. p. 1. §. 10. num. 1. in fin. de sent. excom. lib. 6. vbi ait ita fore nisi vsu, & praxi iã diu inductum esse, vt excommunicationes generales ab homine pro futuris culpis ferri possint, neque ratio igitur hæc quicquam facit. Tertio probatur horum sententia, quoniam excõica-

tiones

tiones, quæ per Bullâ feruntur, nulla indigent admonitione, quæ vero per ſententiam ſic. Hæc ratio itidem opinionem hanc non tueretur, tû quod ſatis admonitio præuenit, ubi promulgatur, & ſemper admonet, tum quod & excommunicationes pro futuris culpis late per ſententiam admonitione non requirunt, vt id abundè probauimus in Tractatu de Cenſuris cap. 18. §. 3. nume. 2. prope finem Tab. 1. Poſtremo probatur horum ratio hoc modo, caſus huius Bullæ plures habentur in iure, ſcilicet in extrauag. Et ſi Dominici gtegiſ. de pœnit. & in extrauag. 5. eodem, ergo iuris ſunt. Hæc ratio etiam non me mouet, nam, etſi recenſentur inibi caſus Bullæ, non tamen ob id iuris ſunt, quod enim iure prohibitum eſt & ſententia prohiberi poteſt, arg. capit. ita quorundam. iunct. Glo. de iude. Poſtremo in cit. iuribus non ſtatuitur de nouo, vt hi caſus reſeruati ſint, ſed de clarantur eſſe reſeruati.

Quare, cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam ſententiam, vt excommunicationes huiusmodi ab homine ſint, ego ſequor, quam & ſequitur Nauar. in Man. capit. 27. & Rebuff. in Prax. benefi. in explicatione Bullæ in principio in verb. Ad futuram, ibi iſta tamen Bulla, & Iacob. de Graſſ. lib. 4. deciſ. caſ. conſc. capit. 18. nume. 4. & ſenſit idem Addic. ad Nauar. in conſi. 1. quæſt. 9. ver. Aduerte. lib. 1. de conſtitu. & Sor.

diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. & Illuſtriſſimus Franciſcus Toletus in Bulla Cœnæ Domini in principio. nu. 5. Probatur autem primo, quoniam per modum ſententiæ fertur, ac promulgatur, & dicitur proceſſus qui non ſit in ferendis legibus, ergo ſententia, & non lex eſt. Secundo loco, quoniam, antequam Romani Pontifices ſtatuere, vt poſt eorum mortem duraret, morte extinguebatur, ergo ſententia, & nõ lex eſt; nam lex, eſto id non caueatur, tamen perpetua eſt, arg. c. fin. de off. leg. & habetur in c. fi. de cõſtit. & ibi not. ſententia vero generalis extinguitur cum eius auctore, vt probauimus in Tractatu noſtro de Cenſuris, Tab. 1. capi. 2. §. 2. & ca. 9. §. 4. in fine, & vt tradunt Gloſſ. Abb. Mar. Socin. Sen. Felin. ac DD. in ca. a nobis. 1. de ſentent. excomm. ac Feder. de Sen. in conſi. 16. etenim ſunt, vt edicta, & banna, quæ feruntur, quo facilior gubernatio ſui temporis ſit, vt ſenſit Bald. in leg. 1. C. de poſtulan. Poſtremo facit, quoniam Romanus Pont. ſententias appellat, vt habetur in tertia parte, verſi. Non obſtantibus, ibi. Per quæ contra hos vniuerſales proceſſus, ac ſententias. Ex his igitur concludo ab homine, & non a iure Bullam hanc eſſe, quid autem referat, an ab homine a iure ſit, in Tractatu meo de Cenſuris declarauimus, ſed iã ad alia Capita veniamus.

De publicatione huius Bullę singulis annis,
an offendens eam sepius censuris ob-
ligetur. Cap. V III.

S V M M A.

- 1 Faciens aliquid, pro quo à diuersis ex-
communicatione lata est, an in plures ex-
communicationes incidat.
- 2 Offendens hanc Bullam an pluribus ex-
communicationibus obligetur, ex quo
sepius promulgatur.
- 3 Hæreticus per multos annos an noua ex-
communicatione obligetur singulis an-
nis, ex quo singulis annis Bulla hæc pro-
mulgatur.
- 4 Offendens Bullam hanc in pluribus ca-
pitibus in tot excommunicationes inci-
dit, quot capita ipsius offendit.

Septima quæstio est, an ex quo
singulis annis Bulla hæc pro-
mulgatur, toties nouis excõmuni-
cationibus constringatur, qui eam
offendit. † Generatim an si pro eo-
dem facto ab eodem, a diuersisve
per sententias plures, legesve plu-
res excommunicatio lata sit, in ex-
communicationes plures incidat
offendens, disputauimus in Tra-
ctatu de Censuris capitu. 16. S. 3.
Tab. 1.

- Quoad quæstionem propositã
- 2 † breuiter concludo hunc in excõ-
municationem vnã tantum inci-
dere, nam hoc sensit Nauar. in ca-
ita quorundam, no. 11. num. 32. de
iudæ. & Felicianus Episcopus Sca-
lensis in Enchiridio de Censuris
cap. 16. de excommu. versi. Ad ra-

3 tiones, etenim innotare potius ex
cõmunicationes latas, quã nouas
ferre credendum est. † Quare, qui
in hæresim incidit, & si in excom-
municationem huius Bullę sta-
tim incidit, non tamen, si per mul-
tos annos in ea perseueret, singu-
lis annis noua excommunicatione
irretitur, vbi Bulla hæc promulga-
tur. Id quod locum habet, vel a di-
uersis Romanis Pontificibus pro-
mulgetur, atque sic sensit Nauar.
eo. not. 11. num. 34. versic. Dixi ita
latas, vt sint suæ. Ita igitur in hac
re concludendum cenleo, etenim
iterata illa publicatio fit, vt supra
dixi, quò magis, magisque fideliũ
memoriæ hæc inhæreant, ac per-
titi ab offensione huius Bullę auo-
centur.

- 4 Verum quid si quis plura capi-
ta, vel vniuersa huius Bullę offen-
dat, an in vnã, pluresve excom-
municationes incidet, in tot scili-
cet, quot Bullę capita offendit?
Hoc nobis etiam dissoluendum
proposueramus. In hac quæstione
sine dubitatione concludendum
est in tot excõmunicationes hunc
incidere, quot Bullę capita offen-
dit. Primò, quia, vbi quis quidpiã
facit, ex quo plura delicta specie
diuersa oriuntur, pro singulis deli-
ctis pena imponi potest, dummo-
do iterati ea pena possit, vt tradi-
dit Bart. in l. Senatus. num. 1. ver.
si vero resultant. ff. de accusa. & in
l. nunquam plura. nume. 11. versi.
Pro hoc. ff. de priuat. delict. ergo
multo magis hic in excommunica-
tiones

siones plures incidet, ex quo di-
uersa facta sunt, pro quibus singu-
lis excommunicatio per Bullam
data est, iterari enim excommuni-
catio potest, vt id nos plurib. pro-
bauimus in cap. 16. §. 3. Tracta. de
Censu. Præterea id probatur etiã,
quoniam qui plures clericos vna
percussione percutit, in tot excõ-
municationes percutiens incidit,
quot sunt clerici, quos percussit,
vt id asseruit Ioan. And. in cap. de
licto. de reg. iur. lib. 6. in Mercur.
& nos disputauimus in eod. c. 16.
§. 3. nume. 8. ergo multo magis in
casu nostro. Alioquin si contrariũ
vellemus, impunitatem aliquorũ
cõsequeretur, propterea quod plu-
ra delicta committit contra l. 2. ff.
de priuat. delict. Nunquam plura
delicta concurrentia, dicitur enim
ibi, faciunt, vt vllius impunitas
detur, neque enim delictum ob
aliud delictum minuit pœnam.
Hæc ibi, facit quoque l. si seruus
seruum. ff. ad leg. aquil. ibi enim di-
citur, si seruus alienum seruũ sur-
ripuerit, & occiderit, & furti, &
damni iniuriæ actionem compete-
re. Ergo multo magis in casu no-
stro id asserendum est. Quare, si
quis in hæresim aliquam incidat,
si appellet ad futurum concilium,
si romipetas offendat, ac demum,
si reliqua omnia peragat contra
Bullam, in omnes Bullæ excom-
municationes incidet, non enim
ob vnã causam excommuni-
catus excusatur, quò minus in
alias excommunicationes inci-

dat. argum. cita. l. 2. ff. de priua. de-
lict. Immo & in eodem genere de-
licti si in plures species eius com-
mittit, in plures excommunicatio-
nes incidit, vt si in plures hæreses,
nam pro omnibus hæresibus ex-
communicatio fertur, & qui unã
hæresim habet, hereticus est. Non
est igitur, quod hac de re dubite-
mus, ad alia transeamus.

De Bulla hac an infideles affi-
ciat. Cap. IX.

S V M M A.

- 1 Baptizatus qui non est, offendens hanc
Bullam in eius excommunicationem,
ac censuras non incidit.
- 2 Iudei, ac turcæ excommunicari non pos-
sunt.
- 3 Catechumenus excommunicari non po-
test.

1 **N**ona quæstio est, ¶ an Bulla
hæc infideles afficiat, idest
an, qui baptizatus non est, si Bul-
lam hanc offendat, in excommuni-
cationem incidat. In qua quæstio-
ne concludimus, qui baptizatus
non est, esto Bullam hanc offen-
dat, in excommunicationem non
incidere, nam per excommunica-
tionem quis vsu communionis spi-
ritualium Ecclesiæ priuatur, vt
probauimus in Tractatu de Cen-
suris cap. 6. Tab. 2. quorum baptis-
mi susceptione participes effici-
mur, vt tradidit Catech. multis in
locis in expositione eius articuli.

Credo

Credo sanctorum communione ,
 & Navar. c. 20. num. 53. cum seq.
 de orat. & hor. canon. ergo, qui
 Christi fidem baptismi susceptio-
 ne professi non sunt, nec ad Ecce-
 siae communionem recepti, ipsis
 privari excommunicatione non
 possunt, non enim, quod quis non
 habet, illud ei adimi potest, argu-
 men. cap. ad dissoluendum, & ibi
 Abb. de spons. impub. & leg. de-
 cem, vbi las. ac DD. no. ff. de verb.
 obli. † Non igitur Iudæi, non Tur-
 cæ, non alii, qui baptismo initiati
 non sunt, in excommunicationem
 & censuras huius Bullæ eam offen-
 dentes incident, nam excommuni-
 cati non possunt ob prædictam ra-
 tionem, & ut tradidit Abb. in ca.
 ab excommunicato. num. 9. versi.
 Exemplum secundi. de rescrip. &
 in cap. relatum. versicu. Not. 1. vbi
 quoque Felin. de sentent. excom-
 mun. & Gemin. in cap. Romana. §.
 in vniuersitatem. nume. 10. versic.
 Item baptizatum, & Philip. Fran.
 in versicul. In Gloss. de sententia
 excommuni. libr. 6. & Couar. in
 capitul. alma. p. 1. in princip. nume-
 ro primo, de sententia excommu-
 nic. lib. 6. & Mar. Socin. Sen. in ca-
 pitul. mulieres, numero 26. cum se-
 quent. versicul. Quinto quarto, &
 in capitul. relatum. numero quar-
 to. eodem in antiq. & Syl. in verb.
 Excommunicatio. 1. numer. 7. &
 Tabe. eodem 4. numero primo, &
 Marquar. de Sussann. in Tractatu
 de iudæ. & aliis. idem. capi. octa-
 uo. nume. 2. in 2. p. prin. & Navar.

obli.

in Tractatu de iubileo, not. 31. num.
 4. in versicul. An autem ibi quar-
 to, vbi communiter opinionem
 hanc receptam esse restatur, & in
 capitul. ita quorundam, not. 8. nu-
 mero 4. & numero 7. de iudæ. & in
 Man. capitul. 27. num. 13. Et pro-
 batur etiam in capitul. omnis chri-
 stianus. 11. quæst. 3. & in capitul.
 audiuius, §. fin autem, versicu. si
 cut autem. 24. quæstio. 1. Hinc Iu-
 dæus violentam manum in cleri-
 cum iniiciens, in excommunica-
 tionem non incidit eius, c. si quis sua-
 dente diabolo. 17. quæst. 4. vt habe-
 tur in capitul. postulasti, de iudæ. Id
 quod sentit Mar. Socin. Sen. in ca-
 pitul. peruenit. numero 28. cum se-
 quent. versicul. Septimo principa-
 liter, de sententia excommunicat.
 & Archid. in citat. capitul. si quis
 suadente diabolo, & Marquar. eo-
 dem capitul. 8. numero quinto.
 qui ergo baptizatus non est, in ex-
 communicationes ac censuras hu-
 ius Bullæ non incidit.

Id quod locum habet ob easde
 rationes, † esto catechumenus sit,
 id est ad christianam fidem, bap-
 tismum venire velit; nam nec hic
 excommunicari potest, vt dixit Na-
 varr. in eod. Tracta. de iubileo. no.
 31. num. 48. versicul. Quarto, & in
 Man. capitul. 27. numer. 13. & vt
 nos id asseruimus in Tractatu de
 Censuris, capitul. 17. §. 5. numer.
 3. Tabul. 1. Alia igitur pœna ad ar-
 bitrium iudicis punietur. argumẽ.
 cap. de causis, de off. deleg. & l. 1.
 ff. de iur. deliber. vbi enim pœna

ordi

ordinaria in reum non cadit, ad arbitrium iudicis punitur, vt tradidit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 5. ca. 49. sed iam ad alia veniamus.

De Bulla hac, an vniversos christianos afficiat. Dup. Cap. X.

S V M M A.

- 1 Christiani omnes offendentes hanc Bullam in eius penas incidunt.
- 2 Potestas Ecclesiastica quamobrē pertineat ad gubernanda etiam naturalia, ac secularia.
- 3 Romanus Pont. Reges imperio priuare, Coadiutoremque illis dare potest.

Decima quaestio est, an Bulla hac vniversos fideles, & christianos afficiat. Videbatur igitur dicendum vniversos non afficere, eos. s. qui in temporalibus Romano Pont. subiecti non sunt, ac propterea ob delationem armorum ad christiani nominis hostes, Imperatorem, Reges, & huiusmodi Principes viros in excōicationem Bullae non incidere, nā Romanus Pont. in laicos, qui ipsi in temporalib. subiecti non sunt, quoad temporalia iurisdictionē non habet, vt asseruit Fekin c. que in ecclesiarum. nu. 44. vers. Tertia declaratio, de constitu. ergo non videntur puniri posse, qui arma, ne a proposito exemplo discedā, ad praedictos hostes deferunt, nā

ad poenam inurendam iurisdicio postulatur, vt habetur in l. imperium, & ibi DD. ff. de iurisd. om. iudic.

Contrariam sententiam tamē amplectari debemus, s. oēs Christianos, quacūque dignitate praediti sint, & in quocunque gradu constituti Bullam hanc offendentes in eius penas incidere. Primò, quia hoc in multis locis Bullae dicitur, & praesertim in c. 2. & in c. 7. & in c. 18. & in vers. Non obstantibus, at verisimile non est tot Romanos Pont. qui in iure Pontificio, ac civili floruerunt, quique doctissimos viros apud se sp. habet, & in omni scientiarum genere peritissimos, argu. l. omnium. C. de testament. iunct. cap. 1. de constitu. lib. 6. rem hanc conatos fuisse, si iure id non possent. Praeterea probatur id etiam rationib. ¶ nam potestas ecclesiastica, quā supremā Romanus Pont. habet, etsi ad gubernandos fideles secundū euāgelicam legem in supernaturalibus a Christo Domino in primis instituta est, pertinet tamē etiam ad gubernanda naturalia, ac secularia, quatenus supernaturalia ipfis opus habent, & ad supernaturalem finem spectant, vt tradunt DD. Nauarr. in c. nouit. not. 3. nu. 82. & num. 97. de iud. & in consil. 1. de for. comp. lib. 2. & in re nota, in c. ita quorundam. not. 11. in Glo. 5. de iud. & Alphons. Alvarez. in Thesauro Christ. relig. cap.

cap. 16. in principio, & in capitu.
31. numero. 20. & Couar. in Reg.
peccatum. in 2. p. relect. §. 9. nume
ro 7. vbi & alios idem sentire in
nuit, ergo Romanus Pontif. ne su
pernaturalis ille finis impediatur,
de naturalibus ac secularibus di
sponere potest, & ob id propo
sitis pœnis prohibere cuique, ne ar
ma, & alia huiusmodi ad christia
ni nominis hostes deferantur, ne
Ecclesia heresibus, schismate apo
stasiaque polluat, ne Ecclesia
stica iurisdictione violetur, ac, ne
singula persequar, quæ in Bulla
habentur, ne Christi fideles iniu
ste oneribus iniuriave afficiatur,
ex quo enim Christus dominus
eam potestatem Ecclesie tribuit,
quò ad æternam vitam suam po
pulum dirigeret, & ea omnia tri
buisse intelligitur, sine quibus cõ
mode id fieri non posset, ac pro
pterea concessisse, vt impedimen
ta hæc Ecclesia tolleret. argum.
l. 2. & eorum, quæ ibi DD. not. ff.
de iurisd. omn. iud. & cap. præte
rea. de off. deleg. Postremo om
nia, quæ per hanc Bullam censu
ris propositis prohibentur, pec
cata grauissima sunt, vt per se pa
tet, & negari hoc non potest. At
vbi tractatur de materia peccati
Romanus Pontif. in quemcumq.
iurisdictionem habet, vt dicitur
in capit. nouit. de iud. Nos enim
intendimus, ait namque ibi, de
cernere de peccato, cuius ad nos
pertinet sine dubitatione censu

ra in quam, quemlibet exercere
possumus, & debemus. Hæc ibi
Summus Pontif. eadem paulo
post etiam repetit, nam inquit
Nullus, qui sit sanæ mentis, igno
rat, quin ad officium nostrum
spectet de quocunque mortali
peccato corripere quelibet chris
tianum: & si correctionem con
templerit, per distinctionem Ec
clesiasticam coercere. Hæc ibi. Iu
re merito igitur christiani omnes
hac Bulla comprehenduntur.

3 † Hinc, vbi reges, atque Imperato
res iustitiam non colunt cole
re nesciunt quam obrem subdi
torum animæ detrimentum pa
tiuntur, Romanus Pontif. aut eos
regno priuat, aut Coadiutores
eis præbet, vt habetur in capit. 2.
de re iud. lib. 6. & in capitu. gran
di, de supplend. neglig. præla. lib.
6. & facit c. licet. de for. compet.
& c. 1. de homic. lib. 6. Concludo
igitur quoscumque hanc Bullam
offendentes in ipsius pœnas inci
dere, sed de quæstione hac satis,
ad aliam transeamus.

*De vniuersitate, seu Collegio, an in ex
communicationes huius Bullæ inci
dat eam offendens. Cap. XI.*

S V M M A.

1 *Vniuersitas in excommunicationes hu
ius Bullæ non incidit, esto ipsam offen
dat.*

2 *Vniuersitas Bullam hanc offendens an
puniri*

puniri possit alia ratione, ex quo in excommunicatione non incidit.

- 3 Vniuersitas si offendat hanc Bullam, an singuli ex ea in excommunicationem incidant.

VNdecima quæstio est, an Bulla hæc vniuersitatem, Collegiumve afficiat, exempli gratia Communitas, seu Respublica Lugi de communi consilio prohibita per hanc Bullam ad Turcas defert, an in excommunicationem incidet? In hac quæstione, quò absolutam eius cognitionem habeamus, tria contèplanda sùnt. Primum id quod diximus, an scilicet vniuersitas offendens hanc Bullam in excommunicationes eius incidat, secundo, an alias puniri possit. Tertio, an singuli ex vniuersitate excommunicationi ipsi saltem obligentur.

- 1 Quoad primam quæstionem, concludendum est vniuersitatè in excommunicationes huius Bullæ non incidere, esto Bullam offendat, & hoc ob eam rationè, quoniam vniuersitas excommunicari non potest, vt dixit Gloss. in capitul. sicut, in verb. Adultera. 7. quæst. 1. & in capitul. penul. in verb. vniuersitas, de cens. lib. 6. & in extranagati. vnic. in verb. singulares personæ. ne sed. vac. aliq. innouet. & Innocent. in capitul. grauem, de senten. excommunic. & Abba. in capitul. bonæ memo-

ria. numer. 20. de elect. & in capitul. dilectæ in Christo, & ibi quòque Felin. de except. & idem Felin. in capitul. eam te, in verb. Illud. numero 34. ibi. Secunda declaratio, de rescript. & Bald. in capit. Imperatorum. numero 6. de iurament. calum. & Gemin. in capitul. 1. §. quo vero. numero 6. de vsur. lib. 6. & Specul. de sentent. excommunic. communis denique DD. sententia hæc est, & habetur in capitul. Romana. §. in vniuersitatem. de sentent. excommun. libro 6. Idque iure merito, nam vniuersitas homo non est, sed corpus quoddam fictum, argument. leg. mortuo. ff. de fideiuss. & l. rerum mixtura. versicul. Tertium. ff. de vlucap. & vt dixit Innocent. in cit. capitul. grauem, & Gemin. in eo. §. in vniuersitate. versicul. Et ob hoc nullum eorum, & Anch. numer. 7. versicul. Quare autem vniuersitas non sit capax, & Philipp. Franc. versicul. In ea Glo. & communiter DD. ibi, & Felin. in cit. capitul. dilectæ in Christo. numero 1. de except. & in cit. capi. eam te. versicul. Aliud singuli. numero 34. ibi. Secunda declaratio vident. de rescrip. Si ergo vniuersitas homo non est, ergo baptismum suscipere non potest, homo enim baptismi tantum capax est, vt probauimus capitul. 16. Tabu. 2. in comment. nostro de sacramentis, ergo nec in Ecclesiasticâ communionem recipi (per baptismum enim

enim in hanc communionem adscribimur, vt tradidimus in Tractatu de Censuris. capitul. 6. & capitul. 9. Tab. 2.) si igitur vniuersitas nec baptismum suscipere potest, nec in Ecclesie communionem recipi, ergo nec ab ea communionem per excommunicationem excludi poterit, quod fit excommunicatione, ac propterea nec excommunicari, vbi enim non est habitus, ibi priuatio non datur. argument. l. decem, & ibi communiter nor. ff. de verbor. obligat. non est ergo, quod de hoc dubitemus, quod & pluribus in Tractatu de Censuris probauimus capitul. 26. numer. 4. Tab. 2. in quo etiam capite quæstiones alias ad rem hanc pertinentes disputauimus. In excommunicatione huius Bullæ igitur vniuersitas non incidet. Id quod significauit nobis etiam auctor Bullæ, quoniam, vbi vniuersitatem Bullam offendentem punire voluit, separatim interdicto eam subiecit, vt habetur in 2. par. huius Bullæ Cap. 2. versu. vniuersitates vero, & de quæstione hac satis.

2. Quoad alteram ¶ an vniuersitas Bullam hanc offendens puniri alia ratione possit. Concludo breuiter ipsam puniri posse. argument. capitul. 1. & 2. de schism. & habetur in eodem versu. vniuersitates, & de quæstione hac itidem satis.

3. Quoad tertiam quæstionem,

3. ¶ an singuli ex vniuersitate in excommunicationem incidant, sic distinguendum censeo. Aut est delictum, quod animo perficitur, & personæ singulari, non vniuersitati conuenit, cuiusmodi hæresis, & schisma sunt, & in hoc casu, quoniam qui consentit etiam vt membrum vniuersitatis, statim schismaticus, hæreticus &c. est; ob eam rem, quamuis vniuersitas nihil deinceps statuatur, tamē in hoc casu in excommunicationes singuli incident, qui in hoc consentiunt. Sicut e contrario vbi non consentiunt, esto vniuersitas aliquid contra fidem statuatur, tamen in excommunicationem non incident, nam, ex quo culpa vacant, & mortiferè non peccant, excommunicationem euadunt. argument. capitul. nemo, & capitul. nullus. r. quæst. 3. Nec repugnat, si dicatur id, quod a maiori parte vniuersitatis fit, ab omnibus factum censeri, nam ea regula locum in ijs habet, quæ vniuersitati conueniunt, non autem in ijs, quæ sunt singulorum, cuiusmodi hæresis, ac schisma est, in his enim anima quæ peccauerit, morietur, & hic locum habent, quæ habentur in capitul. 2. de ijs, quæ sunt a maiori parte. capitul. Aut est delictum, quod non animo tantum perficitur, & vniuersitati conuenire potest, cuiusmodi est, exempli gratia, arma ad christiani nominis hostes transmittere, & in hoc

hoc casu singuli, qui consenserint, in excommunicatione hanc non incidet, quoniam non ut singulares personae id faciunt, sed ut uniuersitas, & factum illud non singulorum, sed ut uniuersitatis factum dicitur. arg. l. si municipales. & l. sicut. ff. quod cuiusque uniuers. nom. In hac quaestione igitur sic concludendum censeo. Sed de quaestione hac satis, ad alteram ueniamus.

De praestante consilio, auxilio, fauoremve ijs, qui delicta per Bullam prohibita committunt, an in excommunicationem incidat. Cap. XII.

S V M M A.

- Consilium* } Praestans ad delictum
Auxilium } committendum mortifere peccat.
Fauorem }
- 1 *Consilium, Auxilium, Fauoremve praestans ad delictum aliquod committendum ex ijs, quae per Bullam hanc prohibentur, in excommunicationem non incidit, quae regula, quousque pateat, declaratur.*
 - 2 *Consilium, auxilium, fauoremve praestans ad delictum committendum, ubi & contra hanc excommunicationem fertur, an ante, postve delictum in excommunicationem incidat.*

Dodecima quaestio est, an consilium, auxilium, fauoremve praestans, ijs, qui delicta per Bullam prohibita committunt, in

excommunicationem hanc incidat. Quo rei huius cognitionem absolutam habeamus, duo contemplanda sunt. Primum, ubi excommunicatio, censurave alia in aliquos fertur, si quid delicti commiserint, an ij comprehendantur, qui illud committendum mandauerint, vel ad id consilium, auxilium, fauoremve dederint. Deinde, esto non comprehendantur, quid iuris, si expressi sint, an scilicet in excommunicationem incidant re non secuta, esto per illos non steterit, quominus ea praestiterint.

Quoad propositas quaestiones omnino pro certo habendum est, qui delictum faciendum mandant, vel ad illud committendum consilium, auxilium, fauoremve praestant, hos mortifere peccare. argumen. cap. cum quis. versicul. si vero iniectio. eadem. de senten. excōmun. lib. 6. nam, si quis ratam percussorem clerici non suo nomine factam habuerit, esto in excommunicationem non incidat, tamen hunc peccare ait ibi Romanus Pont. ergo multo magis in casu nostro, ex quo delicta prohibita grauissima sunt, atque sic dixit etiam Caietan. in Summ. in uerb. excommunicatio, capitul. 47. versicul. Tertium est, quod dantes auxilium, & in uerb. Restitutio capitulo primo, versicul. Ingrediendo, ibi consilium, hoc est dans consilium efficacax, & Nauar. in Man. c. 11. nu.

B

15. vers.

15. versicul. Sexto dicimus viden-
 • ubi cit. Glos. vid. & Tab. in verb.
 excommunicatio. 5. cal. 49. ibi,
 Nam omnia. Hoc præmisso.

2 Quoad primam quæstionē igitur
 † an, qui delictum commit-
 tendum mandauerit, consilium,
 fauoremve præstiterit, in excom-
 municationem incidant. Conclu-
 do hos in excommunicationem
 non incidere. Primò, quia verba
 propriè accipienda sunt, nisi ali-
 ter de mente loquentis constat,
 & in potiori sententia, argumen-
 l. non aliter. ff. de leg. 2. & leg. cum
 quæritur. ff. de stat. homin. ergo
 ubi lex excommunicat, qui hoc,
 illudve fecit, ij non comprehen-
 dentur, qui illud delicti manda-
 uerint, ad illudve committen-
 dum consilium, auxilium, fauo-
 remve præstiterint, quando qui-
 dem hi propriè facere non dicun-
 tur, argumen. leg. 1. §. deiecit, ff.
 de vi, & vi armat. sed fictè, vt dixit
 optimè Bartol. in leg. sed si vnus.
 §. 1. numero 2. cum sequen. ubi de
 mandante ait. ff. de iniu. & idem
 viden. in leg. si is qui pro empto-
 re, & ibi quoque Iaso. numer. 348.
 ubi quæstio hæc disputatur, qui
 per alium facit, an ipse facere dis-
 catur. ff. de vsucap. Præterea, quo-
 niam ubi lex vult hos comprehē-
 di, id exprimit, vt in capitul. 1. de
 hom. libro 6. & in capitul. felicis.
 de poen. eod. libro. & in Clemē. si
 quis suadente diabolo, eodem, &
 in Bulla nostra multis in locis. in
 capitul. 2. & in capitul. 10. & capit.

16. & capi. 20. ergo alias non com-
 prehendantur, alioquin superua-
 canea esset huiusmodi expressio.
 argumen. l. 1. ff. ad munic. & con-
 tra cap. si Papa, de priuileg. lib. 6.
 Tertiò, quoniam sumus in poenis,
 ergo benigna interpretatio faciē-
 da est. argumen. cap. in poenis de
 reg. iur. lib. 6. & l. factum. §. in poe-
 nalibus. ff. eo. etenim in poenis ar-
 gumentum a simili non sumitur,
 vt dixit Glos. in cit. capitul. in Poe-
 nis. Hinc etsi, qui matrimonium
 cum cōsanguinea, affine, monia-
 live contrahit, excommunicatus
 est per Clement. 1. de consang. &
 affinit. non tamen in eam poenam
 incidit, qui cum eisdem spōsalia
 contrahit, vt inquit Glos. ibi in
 verb. contrahere, & hoc ob eam
 rationem, quoniam constitutio il-
 la poenalis est. Vbicunque igitur
 lex facientem excommunicat,
 pro regula habendum est eum,
 qui consulit, mandat, fauet, auxi-
 liatur, non comprehendi, atque
 sic dixit Caiet. in verb. Excommu-
 nicatio. capitul. 47. numer. 3. nam,
 etsi per cit. Clemen. 1. de consan-
 guin. & affinita. excommunican-
 tur, qui incestas nuptias contra-
 hunt, non tamen inquit eos com-
 prehendi, qui contrahentium no-
 mine eas contrahunt. Non igitur
 proxenetæ, qui student has nu-
 ptias faciendas, non sacerdos,
 qui his nuptijs interest, iuris il-
 lius poena obligabuntur. Idem di-
 xit Syl. in verb. excommunicatio.
 10. numero quinto versiculo.

Quar-

Quartò, ibi; Tertium cõsulentes, & Tab. in verb. excommunicatio. 3. cal. 49. & Naua. qui ipsos sequitur in Man. capit. 27. nume. 51. in quibus locis DD. illi rem hanc tractauerunt, ab hac opinione igitur non discedemus, sed pro regula habebimus consulentes, fauentes, auxiliantesque in excommunicationem non incidere.

Excipitur tamen primò, vbi canon eos comprehenderet, hoc autem cognoscitur, si & ipsos nominet, quod factum habetur in cap. felicis. de pen. libro sexto. & in cap. 1. de homic. lib. eodem. & in Cle. si quis suadente diabolo, de pe. & in locis allegatis in hac Bulla, atque sic DD. eisdem in locis inquirunt.

Secundò, excipitur, vbi, etsi vnus canon id non dicit, alius tamen id addit, quod contingit canonibus si quis suadente diabolo. 17. questio. quarta. nam excommunicat ipse iniicientes manus violentas in Ecclesiasticam personam, & tamen comprehendit etiam id mandantem, consulentem, iuuantem, non prohibentem, non quidem vi, ac proprietate verbi, cum aliud sit manus iniicere, aliud consulere, vt per se patet, sed legislatoris voluntate, qui ad hos quoque excommunicationem. capitu. si quis suadente diabolo, pertinere voluit, vt habetur in c. mulieres, & in cap. quantæ. de sent. excom.

Tertiò, vbi lex alias inutilis esset, cuiusmodi casus habetur in capitu. significauit. de iudæ. nam ibi excommunicantur, qui ad faracenos arma deferunt, & in deferentium numero habentur etiã qui mittunt, sed hoc & lex ipsa declarauit.

Postremò excipitur, quoad aliam pœnam, nam, quod delinquant prædicta facientes, & pœna ordinaria non obligantur, ob eam rem extraordinaria ad arbitrium iudicis punientur. argument. 1. de causis. de offic. delega. & l. 1. ff. de iur. deliber. Hi omnes tamen in casibus propositis, vbi eos in excommunicationem incidere diximus, excommunicationem etiam euadunt, vbi ijs aut consuluerunt, aut mandarunt, aut auxilium præstiterunt, qui sine ipsis tamen ea delicta committere volebant, esto consilium ipsis datum non esset, vel mandatum, vt sensit Glos. in capitu. felicis. in ver. fauorem, & in verb. simpli. de pœn. lib. 6. & in Clemen. si quis suadente. in verb. Defensauerit. eod. & Nauar. in Man. cap. 27. numero 51. versu. Quibus addendum, etenim neque ad alias pœnas, & ad restitutionem tenentur, nisi auctores fuissent, vt delictum fieret, & sine quibus id factum non fuisset, ita dixit Caie. in Sum. in verb. restitutio, c. 1. uersu. Ingreddiendo, ibi. Consiliu. hoc est dans consilium efficax, & Nauarr. in Man. c. 17. nu. 17. ver. Nonò peccat,

cat, cum seq. Et de quaestione hac satis, aliam aggrediamur.

3 Altera quaestio est, ¶ an vbi consulentium, auxiliantium, fauentiumve canon, seu sententia mentione facit, an inquam statim atque consilium, auxilium, fauoremve praestiterint, in excommunicationem incidant, esto delictum secutum non sit, an verò delicto secuto. Caiet. in Sum. in verb. Excom. c. 25. vers. ibi. No. 1. sic tacito distinguit. Aut sunt praedicti excōicati accessorie cum facientibus, & committentibus delictum, & in hoc casu, nisi re secuta, hos in excommunicationem non incidere ibi ait, idque merito, nam accessorium naturam sui principalis sequitur, vt dicitur in ca. accessorium. de reg. iur. lib. 6. sicut igitur, qui delictum committere volunt, in excommunicationem non incidunt, nisi delicto secuto, ita nec praedicti. Accessorie autem excommunicati intelliguntur, qui cum principalibus excommunicantur, vt exempli gratia, si dicatur excommunico appellantes ad futurum concilium vnà cum fautoribus suis, & consilium, auxiliumque praestantibus, vt habetur in Bulla Pij II. quam ibi refert Caiet. & accessorie ipsos excommunicatos esse sensit. Aut sunt excommunicati vt principales, & tunc in excommunicationem statim incidunt atque consilium, auxilium, fauoremve praestiterunt, vt sensit Caiet. ibid. Hanc distinctionem se-

quitur Nauar. in Man. c. 27. n. 5 r. vers. Adde, quod refert, & apertius in Extrauag. de datis, & promissis pro gratia, vel iustitia obtinendis. not. 26. n. 43. vers. Ad opposita responderetur, nam in Man. ait referri, an disponēs loquatur principaliter de faciente, & secundo de mandante, aut principaliter de omnibus, in primo casu ait in excommunicationem non incidere consulentem, aut mandantem, antequam opus fiat, in posteriori vero sic. Idem & apertius ait in cit. extrauag. Ego autē sic distinguendū censeo. Aut constat disponentem voluisse praedictos in excommunicationem incidere statim atque consilium, fauorem, auxiliumve praestiterunt, esto secuta res non sit, & in hoc casu huic stabimus, tum quod in claris coniectura opus nō est. arg. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obli. tum quod excommunicatio secundum mentē proferētis obligat, vt DD. concludunt. Constare autem intelligo, vbi ex verbis disponentis id colligitur, quod multis modis contingere potest. Primo si hoc exprimat apertē dicendo, se velle consulentes post consilium statim in excommunicationem incidere, vel re non secuta. Secundo loco, si tacito ex verbis colligatur, exempli gratia, excommunicauit consulentem, non autem facientem, vt habetur in Cle. cupientes. §. 1. de pœn. ibi enim religiosi excommunicantur, qui
audi-

auditoribus ſuadere nituntur, ne decimas ſoluant, eſto auditores a ſoluendis non retrahantur, & nō ſoluentes non excommunicantur. Tertio, ſi æque principaliter, vt delictum committēs, & delictum mandans excommunicentur, vt habetur in cap. 1. de homic. libr. 6. nam ibi excommunicatur tam is, qui interficit, quam is, qui interficiendum per aſſinos mandat. Principaliter autem intelligo, vbi alternatiue excommunicatio fertur, vt pote, ſi dixerit, vel fecerit, vel mandauerit, vt habetur in eod. capi. 1. ibi enim ſtatuitur, vt in ſententiam excommunicationis incidat, qui interfecerit, vel mandauerit interfici, at in alternatiua ſat eſt partem adimpleri. arg. l. ſi hæredi plures. ff. de condi. inſtit. & §. hæredi plures, in inſti. de hæred. inſtit. idem habetur in cap. felicis. de pœn. & in Cle. ſi quis ſuadente diabolo. eod. nam alternatiue excommunicantur offeſſores Cardinalem, aut id cōſulentes. Aut conſtat diſponētem noluiſſe niſi re ſecuta hos in excommunicationem incidere, & in hoc caſu, ob rationes in initio huius quæſtionis allatas niſi re ſecuta non incidant. Id autem cognoscitur. Primo, ſi id exprimitur. Secundo, vbi tacito ex verbis colligitur, ſcilicet ſi accēſſorie ipſos excommunicauerit, ſicut inquit Caiet. & Nauar. Hoc autē fit, vbi quis excommunicatur cū ſuis fautoribus & conſiliariis, ut

habetur in cita. Bulla Pii II. nam, ex quo excommunicat delictum facientes cū fautoribus & conſiliariis, ſicut facientes ante factū nō incidūt, ita nec cōſulentes, aut fautores. arg. c. accēſſorium. de reg. iur. libr. 6. Aut de mente diſponentis non conſtat, & in hoc caſu cōcludendum eſt niſi re ſecuta in excommunicationem hos non incidere. Primò, quia ſi is, qui delictū commiſſurus eſt, eſto committere propoſuerit, ante delictum cōmiſſum in excommunicationem non incidit, multo minus, qui cōſilium tantum dedit. Poſtremò, quia ſumus in pœnis, ergo benignior interpretatio faciendā eſt, vt ſcilicet in excommunicationē hos non incidere dicamus, antequam re ſecuta ſit. argum. capit. odia. & in capitul. in pœnis, cum cit. ibi a Gloſſ. de reg. iur. libr. 6. & l. interpretatione. ff. de pœ. atque ſic concludit Nauar. in extrauag. de datis, & promiſſis pro gratia, not. 26. num. 43. verſicul. Trigeſimo not. ibi, Dantes. Non conſtare autem intelligo, ubi excommunicantur ſimpliciter facientes, & conſulentes, & huiusmodi, vt habetur in ead. extraua. nam ibi excommunicantur facientes, & deinde dantes ad id conſiliū, & tamē ipſos in excommunicationem non incidere, ibi ait Nauarr. niſi re ſecuta. In hac igitur materia ſic concludendum cenſeo. Et de quæſtione hac ſatis, ad alia, veniamus. *Idi. inſub. inſub. inſub. inſub.*

De Bulla hac quando obliget.

Cap. XIII.

S V M M A.

- 1 Bulla hac quando obliget, vt eius offendens in eius censuram incidat.
- 2 Ignorantia probabilis huius Bullae an excuset ipsam offendentem.

Decimatertia quaestio est, quando Bulla hac obliget. In qua re breuiter dicimus quoad se vim obligandi statim habere, posteaquam promulgata est. Id quod hinc patet, quoniam, qui ipsam statim nouit, si eam offendat, in excommunicationes eius incidit, nec tempus vllum expectandum est, ex quo eius expectatio nihil operatur, certus enim certior fieri non potest. argument. leg. 1. ff. de action. emptio. & vt habetur in capitulum qui de reg. iur. libro 6. nam etsi constitutiones, vbi aliter cautum non est, post duos menses obligant, vt habetur in authent. vt factae nouae constitutiones, tamen scientes obligat, esto lapsi duo menses non sint, vt dixit Gl. in capitulum 2. in verb. Haec tenus, de reb. Eccl. non alien. quam sequitur ibi, & ad hoc eam semper allegari ait Phil. Franc. in verb. contractus. in fine, & Gemin. in verb. laici, & Abba. in capitulum 1. numero 11. de postulat. praelat. & Feljo. in capitulum 2. numero 7. versiculus. Circa secundum, ibi. Secun-

do limita, de constitutio. ergo multo magis Bulla hac cum nulla praescripta die, a lege ab homineve, habeat. Quoad alios vero, vbi probabiliter ad notitiam ipsorum venit, nam ex quo praescriptum tempus non habet, arbitrarium est. argumen. leg. 1. ff. de iur. deliber. & capit. de causis. de off. delegat. Quare, quod Romae prius promulgatur, quam in aliis locis, ob eam rem citius ibi quam alibi probabile est notam fore. Et de quaestione hac satis.

- 2 Verum si an posteaquam tantum temporis elapsum est, vt verisimile sit, ad notitiam omnium venisse, qui tamen probabilem ignorantiam habet, excusabitur, quod minus in excommunicationes Bullae incidat? Ego censeo, hunc excusari. Primo, quia ignorantia probabilis admittitur etiam in constitutionibus, & legibus, posteaquam promulgatae sunt, vt dixit Felin. in eodem capitulum 2. numero 20. versiculus. Circa quartum, & vltimum, de constitut. & Caieta par. 2. quaest. 90. articulus 4. nam ibi ait, si Romae noua lex promulgetur, & curia ipsa non procuret, vt promulgatio ad ecclesias cathedrales deueniat, nec prelati, qui ibi sunt, insinuant suis ecclesiis, accusari nec apud Deum, nec apud homines ignorantiae posse absentes nescios, & sequitur eum Nauarr. in consil. 1. quaest. 4. numero 18. de constit. libro 1. & numero

mero

mero 22. & probatur per capitul. si. q. niat. accu. poss. & l. si. ff. de de. cr. ab ord. fact. ergo idem & hic. Postremo, quoniam auctor huius Bullæ, & si non incognitam fore Bullam hanc ijs præsumit, ad quos pertinet, ex quo valuis. Ecclæ. Lateran. & Basilicæ principis Apostolorum eas affigi curauit, vt habetur in 3. part. capitul. 5. non tamen prohibet, quin contra præsumptionem hanc ignorantia probari possit, & probata admitti potest, ac debet, nam præsumptio hæc hominis est, quæ probationem contrariam admittit, vt sensit Abb. in capitul. quanto. numero 3. versicu. venio nunc ad secundum, ibi, etsi male arbitrabitur, corrigetur factum per iudicem appell. de præsumpt. etenim & præsumptio iuris tantum, quæ itidem est illa, quæ probationem contrariam non tollit, vt inquit Abb. in eodem capitul. quanto. numero 2. versicul. Circa primum, & sequitur ibi Felin. numero 3. versicul. Et adde probabilis ignorantia, probationem contrariam admittit. Qua ratione autem probetur, declarauit Felin. in eodem capitul. quanto, de præsumpt. Quare rustici, & simplices homines præsertim, qui in locis iis morantur, vbi Bulla hæc non promulgatur sæpius excommunicationes huius Bullæ euadent, & sic remanet dissoluta 14. qu. an afficiat ignorantes, nam aut probabilem ignorantiam habent, & excu-

santur, aut non, & tunc secus, sed iam ad alias veniamus.

De excommunicato per hanc Bullam ob delictum notorium, an vitandus sit, antequam denunciatur. Cap. XV.

S. V. M. M. A.

I Excommunicatus per hanc Bullam notorius sit adeo, vt & non denunciatus vitari debeat, propterea quod delictum commissum notorium est.

I Decimaquinta quæstio est, an, si notorium sit quem delictum aliquod commisisse ex iis, quæ per Bullam hanc prohibentur, notorium etiam sit ipsum excommunicatum esse, adeo vt vitare eum debeamus, esto denunciatus non sit, cum hodie vitare excommunicatum non debeamus, nisi aut notorius, aut denunciatus sit, ob extrauagan. ad euitanda, quam inseruimus, & declarauimus in Tractatu nostro de censuris, capitul. 13. §. 7. Tab. 1. vt exempli gratia notorium est hæreticum schismaticumve quem esse, an igitur dicendum est & notorie ipsum esse excommunicatū? nam, si id esset, sine dubitatione vitare eum deberemus, ob cit. extrauagan. Hanc quæstionem mouit Nauar. in capitul. 22. nume. 6. de Orat. & hor. canon. sed tamen non aperte rem mihi explicasse videtur.

B 4 Ego

Ego igitur vt absolutam rei huius cognitionem habeamus ; sic distinguendum censeo . Aut notorium tantum est factum , exempli gratia arma ad christiana religionis hostes , quem detulisse , sed notorium non est hunc nullam excusationem habere , quamobrem id iure fecerit , & in hoc casu hunc vitare nos non debere concludo , nam , vt quis excommunicatum vitet , non solum requiritur , vt notorium factum sit , quamobrem excommunicatione lata est , verum etiam , & hoc scilicet nullam causam ipsum habere , quamobrem se excuset , quominus deliquerit , vt id probauimus in Tractatu nostro de Censuris in Tab. 1. capitul. 13. §. 7. numero 4. Quare Iul. Cla. in practi. crim. lib. 5. §. fin. quaest. 9. versicu. Sed aduerte , inquit , vt notorium delictum sit , non sat esse ipsum delictum notorium esse , verum requiri , vt notorium etiam sit de linquentem nullam defensionem , nullamque excusationem habere , ergo idem hic .

Aut notorium est factum ipsum , notorium etiam est nullam excusationem ipsum habere , sed tamen notorium non est qui tale delictum fecit , excommunicatum esse , & in hoc etiam casu vitare hunc non debemus esto enim reliqua notoria sint , excommunicatio tamen , quaest proxima causa , quamobrem ipsum vitemus , notoria non est , atque sic

dixit Nauarr. eodem numero 6. non enim consequitur , notorium factum est , ergo & poena est notoria , ex diuersis enim illatio non fit . argument. l. Papinianus exul. ff. de min. Quare quod multa per Bullam hanc prohibita sunt , quae facile ignorare possumus , an secum excommunicationem adiunctam habeant , ob eam rem esto sciamus , quem talia commisisse , non idcirco vitare ipsum cogemur , si ob id excommunicatum esse ignorabimus .

Aut notorium est delictum commissum esse , item committentem nullam in hoc excusationem habere , postremo pro tali delicto excommunicatione quem obligari , & in hoc casu his tribus concurrentibus hunc vitabimus , esto denunciatus non sit , quamuis quod raro tria haec concurrunt , raro erit casus in quo quem vitare debeamus , pauci enim casus sunt , pro quibus excommunicationem latam notorium sit . Hinc Illustrissimus Toletus in Bulla Coenae Domini excommunicatio . prima numero 12. inquit , quod licet excommunicentur haeretici , & aliquorum sectae exprimentur , non tamen ob id sunt nominatim excommunicati quousque ab ecclesia declarentur tales , & propterea non tenemur eos vitare , quamuis maxime debemus vitare haereticos propter periculum peruersionis . In

hac

hac igitur questione sic concludendum cenſeo, ad alia tranſeamus.

De explicatione horum verborum Excommunicamus, & Anathematizamus, quæ habentur in ſingulis capitulis ſecundæ partis. Cap. XVI.

S V M M A.

- 1 Excommunicamus, & Anathematizamus diuerſa ſunt.
- 2 Excōicamus. } quid ſignificent
Anathema } quoad Bullam hanc
tizamus. }
- 3 Minor excommunicatio quid operatur.
- 4 Maior excommunicatio quid operatur.
- 5 Anathema ſignificat quid deteſtabile.
- 6 Anathematizare ſignificat deteſtari.

Decima ſexta quæſtio eſt, an ea verba, quæ in ſingulis capitulis ſecundæ partis habentur: Excommunicamus, & Anathematizamus idem ſignificent, & inter ſe differant, duo igitur hic conſideranda ſunt. Primum, an diuerſa ſint, id eſt diuerſa ſignificent. Alterum, eſto diuerſa ſint, quid ſingula ſint, ac ſignificent.

- 1 Quoad primum igitur ꝑ dico diuerſa eſſe inter ſe, tum quòd diuerſo nomine nominantur, ergo non idem. argumen. l. ſi idem, C.

de codicill. tum quòd copula. Et, quæ ponitur inter ipſa, inter diuerſa poni ſolet, vt ait Glo. communiter recept. in Rubr. ff. de iur. & fact. ignor. Poſtremo probatur id in capitul. cum non ab homine. de iudic. vbi iubetur clericum incorrigibilem prius excommunicari, deinde anathematis mucrone ferri, ergo diuerſa ſunt, at que ſic ſenſit Nauarr. in Commentario de datis, & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia obtinenda. n. 10.

- 2 Quoad alterum ꝑ quid ſignificent DD. concludunt, vt inquit Nauarr. ibid. per verb. Excommunicamus, minorem excommunicationem ferri, per verbum Anathematizamus, maiorem excommunicationem promulgari, & hoc ob cit. c. cum non ab homine. de iudic. Horum ſententia hic nullo modo mihi quadrat, nam, ex quo eodem tempore & maior & minor excōicatio fertur, quid minor operabitur, cum per anathema & id efficiatur, quod minor excommunicatio efficit? ꝑ nā minor excommunicatio ſacramentorum communionem tantum priuat, ꝑ maior vero & ſacramentorum, & chriſtianorum communionem, vt habetur in capitul. ſin. de cler. excommunic. min. & in capitul. penult. de ſentent. excommun. Nec obſtat capitul. cum non ab homine, nam ibi diuerſo tempore minor excommunicatio fertur, & idcirco operatur, ibi enim

enim Romanus Pontif. docens quomodo agendum sit contra clericum incorrigibilem, iubet vt prius minori excommunicatione afficiatur, deinde nisi se correxerit, maiori, ac demum vt iudici Ecclesiastico tradatur, hic vero statim & excommunicatio, & anathema feruntur. Quid igitur concludendum?

Ego censeo per verbum excommunicamus, maiorem excommunicationem ferri, per verbum autem Anathematizamus, non censuram vllam, sed maledictionem, ac detestationem promulgari, & ob id perinde esse, ac si dictum esset excommunicamus, & Maledicimus, siue execramur, & Detestamur, &c. Primum probatur hinc, quia verbum excommunicare simpliciter prolatum maiorem excommunicationem significat, vt dicitur in capitul. penult. de sentent. excommunic. ergo hic maiorem excommunicationem significabit, ex quo simpliciter prolatum est, non autem minorem. † Secundum hinc, quoniam verbum Anathema significat quid detestabile, & execrabile, † & ob id verbum Anathematizare significat Detestari, & execrari, vt probatur in capitul. si is qui præst. 1. 1. question. 3. & vt nos egimus abunde in capitul. fin. §. 1. numer. 2. Tab. 2. vbi quæ vox sit Anathema, vnde dicta, & quid significet, declarauimus, & in Tab. 1. capitul. 2. §. 10. numer. 2.

& Couar. in capitul. alma. pars. 1. §. 8. num. 6. vers. Et receptum est, solemnem maledictionem, quæ fit per execrationes publicas aduersus excommunicatum, quod fit, vt anathema propriè excommunicationem maiorem præmittat. Ecce hic vir doctissimus sentit aperte id, quod diximus, verbum Anathematizare, execrationem, ac detestationem significare. Immo addit post excommunicationem sequi, quod perpetuo in hac Bulla seruatum est. Verba igitur hæc sic interpretabimur, excommunicamus scilicet maiori excommunicatione, & Anathematizamus, id est Execramur, seu detestamur, maledicimus ve. Quæ interpretatio hinc etiam plurimum comprobatur, quod grauitati delictorum, de quibus per Bullam agitur, optimè respondet, vt scilicet, qui delicta hæc commisserint, non solum extra Ecclesiam eijciantur, quod fit excommunicatione maiori, verum etiam & maledicti sint, quod non semper contingit excommunicatione. argum. capitul. a nobis. 2. de sentent. excommunicat. cum simil. ita igitur in hac re sentit, & sententiam hanc verissimam concludo. Sed de questione hac satis, ad postremam veniamus.

De Auctore huius Bullae
Cap. XVII.

S V M M A.

Auctor huius Bullae Clemens octauus
fuit.

¶ **P**ostrema questio est Bullae hu-
ius auctor quisnam sit, qui
planè Clemens Octauus Pontif.
Max. est, vir cum omni liberali
doctrina praeditus, & Iuriscon-
sul- tus celeberrimus, tum sanctitate,

religioneque praclarus, atq. his
miserrimis temporibus in Eccle-
sia Christi Domini gubernanda,
eiusdemque grege custodiendo,
Summus pastor vigilantissimus:
de cuius laudibus latius est, vt il-
le alter de Africa dicebat, flere
quam pauca dicere, quamobrem
ad secundam partem huius Bullae
veniamus, hęc enim premisimus,
quo dubitationes quasdam com-
munes, quae contingere possent,
tolleremus.

Communicamus, & auctoritate
ex parte Dei omnipotentis Paris. & A.
iii. & spiritus sancti, auctoritate duo-
que beatorum Apostolorum Petri &
Pauli, ac nostris quocumque futuris
Venerabilibus, Iudicibus, Virginitatis, Caluissis, V.
Ecclesiarum, Anabaptistas, Trinitarios, Et a christi-
anorum, ac omnes, & singulos alios hereticos,
quocumque nomine conuocantur, & cuiuscumque sectae
existant, ac eorum credentes, receptatores, factores, &
generatim, quoslibet illorum hereticos, ac eorumdem
libros hereticos continentes, vel de religione tra-
stantes auctoritate nostra, & sedis Apostolicae scien-

